

Klage fra Holsnøy Kystlag (org. 989 41 4461) vedr. planlagt oppdrettsanlegg på Skjelanger/Husebø (Sak 21/10319).
i Alver kommune.

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Kort beskrivelse av installasjonen det er søkt om	3
3. Kort historikk	4
4. Strøm-, vind- og sjø-forhold	4
5. Fiskeri og fiskerienes betydning	4
6. Kystlagets aktiviteter	5
7. Naturmangfoldet, Rødlistede arter og mangfold (Gunnar og Signe input)	6
8. Rekreasjonsområde.....	7
9. Bloms søknad i forhold til Lover, krav, reguleringer og lokalt skjønn og erfaring	8
10. Kommentarer til tiltakets «Vurdering av KU behov – Lokalitet Skjelanger»	12
11. Konklusjon	13

1. Innledning

På vegne av Holsnøy Kystlag (HK) protesteres det herved på planene om oppdrettsanlegg (heretter anlegg) på Skjelanger/Husebø (Blom). Disse planene ble kjent av lokalbefolkningen og undertegnede 24.01.22 (med klagefrist 31.01.22) til tross for kunngjøring i to lokalaviser 3 uker i forveien, uten at noen hadde registrert det. I første rekke var det snakk om ett anlegg (Husebø/Skjelanger - Blom), siden viste det seg at det også var snakk om ett til, (Gjerdneset - Lerøy). Denne protesten dreier seg kun om anlegget til Blom på Husebø/Skjelanger.

At et så stort planlagt og alvorlig inngrep i naturen hadde passert helt ubemerket er bemerkelsesverdig. Det vitner om at prosessen som ligger bak, har funnet sted uten at lokalbefolkningen, hytteeierne og andre interesserte i området har vært klar over det, eller vært involvert på noen måte. Dette er oppsiktsvekkende og vitner om en prosess med ytterst lav profil.

Alver kommune viste imidlertid forståelse og forlenget klagefristen til 07.02.22 for søknaden til Blom etter oppfordringer. Da saken ble kjent for det offentlige, medførte det til unison mobilisering, protester og media interesse, av en størrelse som ikke er sett på disse kanter i manns minne. Dette vitner om stort menneskelig engasjement med mange berørte.

2. Kort beskrivelse av installasjonen det er søkt om

Oppdrettsanlegget det er søkt om ved Skjelanger/Husebø er et tradisjonelt åpent anlegg med Maksimal Tillatt Biomasse (MTB) på 3900 tonn. Grunnen er et angivelig ønske om å flytte 2 mindre anlegg på Radøy, som etter mange års drift hevdes å være lite egnet for oppdrett, til et nytt og jomfruelig område hvor det ikke har vært oppdrettsanlegg før. Det nye anlegget vil være dobbelt så stort som de to gamle og legge beslag på et areal på 1,77 km² inkludert oppankringen. Det nye anlegget vil ekskludere fiskerier i dette området og bli installert i et en del av fjorden som er kritisk for villaksen og laksesmolten som passerer inn og ut av hovedleden som fører til den nasjonale laksefjorden Osterfjorden. (Ref. Vedlegg 1, kart over området).

3. Kort historikk

Strekningen Skjelanger – Gjerdneset med Husebøvågen og Kaarbøvågen var befolket med fiskerbønder som bodde rundt vågene, som var vide kjent som de beste kastevågene for sild, brisling og makrell på Holsnøy. Dette var selve livsgrunnlaget til folk siden middelalderen, i tillegg til et rikt laksefiske og noe landbruk. Gjerdevågen, også en god kastevåg, var ubebodd frem til 1960 tallet da noen få hytter kom til. Denne vågen var kjent som den eneste sjøørret førende elven i området, (fører opp til Kaarbø tjernet), samt en lokal levedyktig oter stamme. Livet til fiskerbøndene nord på Holsnøy er godt beskrevet av en av norsk fiskerihistories mest kjente personligheter som kom fra dette området, Mons Andersen Kårbø si Livssoga». Fremdeles lever mye av den gamle kulturen videre på disse kanter med fiske, jakt, friluftsliv og jordbruk, til stor glede for bymann og stril. Største delen av området er i dag å karakterisere som rekreasjons- og friluftsområde. (Ref. Vedlegg 2 - «Mons Andersen Kårbø si Livssoga» fra 1963).

4. Strøm-, vind- og sjø-forhold

Strekningen Skjelanger – Gjerdneset er det mest værutsatte området i Alver kommune, med åpent strekk direkte ut mot Norskehavet i nordvest. Folket her ute er godt kjent med den harde ugjestmilde vinden og været som kommer inn fra nordvest og som kan holde det gående i ukesvis. Kraftige havstrømmer langs strekningen fører drivgods, løsøre og potensiell forurensing inn mot vågene og vikene i dette området når sjø-massene presser på og bryter mot skjær og svaberg, noe man kan lese ut av de glattskurte bergformasjonene. Folk som har stått på Kaarbø kai når nordvesten står på rett inn i Kaarbøvågen kan bekrefte dette, noe som gjør denne vågen til en svært værutsatt våg, hvor gjestende båter ofte må gjøre retrett og hvor dampbåten aldri våget seg inn! Samtidig er disse havstrømmene livsviktige for anadrom- og pelagiske fiskesorter og deres vandring på jakt etter åte og gyteplasser lengre inn i fjordsystemet. (ref. Vedlegg 3 strømkart og vedlegg 4 informasjon fra Havforskningsinstituttet vedr. strøm i området).

5. Fiskeri og fiskerienes betydning

Som nevnt levde fiskebøndene i området av fiskeri og jordbruk, hvor fiskeri var det viktigste, spesielt for den mannlige befolkningen. Bygdene hadde sine

notbruk med nøter, notebuer, båter og annet utstyr og redskaper for kasting av sild, makrell og brisling, som det til tider var store mengder av, i dag betydelig mindre kvanta, men likevel viktig. Kaarbø Notlag har fremdeles sin notebu i behold, nye nøter, utstyr og egnede båter i beredskap. Laksefisket på strekningen var også det beste på denne delen av kysten med et utall lokaliteter for kilenøter, mange med grunneieres dokumenterte rettigheter. I dag er fiskeri fremdeles viktig for folk her ute, også for kommersielle fiskere som er ute med liner, garn, ruser, krabbeteiner og lenker med sjøkreps- og havteiner på dypere vann. Helge Torsvik med sin nye og store sjark «Vikingfjord», er eksempel på en lokal fisker i området. Andre sjarker og mindre båter fisker i stor grad med de lokale vågene som utgangspunkt. Fiskeriene er m.a.o. fremdeles betydningsfulle og trolig de mest fiskerike langs den mest intakte kyststrekningen sett fra naturens side i Alver kommune. Det finnes flere gyte- og oppvekst områder for fisk og skalldyr, ikke minst kamskjell. Dette til sammenlikning med de nærliggende områdene mot nordøst ved Toska og Landsvikosen, som dessverre er befengt med betydelig forurensning og tidvis fiske sykdommer, sistnevnte for øyeblikket ved et anlegg ved Toska, (Pancreas Disease).

6. Kystlagets aktiviteter

Holsnøy Kystlag (HK) ble stiftet i 2006 som et av 128 kystlag langs norskekysten, knyttet til Forbundet Kysten med sine 10.500 medlemmer. Formålet er å fremme kystkulturen langs kysten, i dette tilfellet er vårt virke hovedsakelig i området nord på Holsnøy.

Noen eksempler på aktiviteter som kystlaget driver er som følger:

- Strandrydding på strekningen Landsvik – Skjelanger - Fløholm 3 ganger årlig med båter, utstyr og personell, gjennom en signert «Adopsjonsavtale» med Alver kommune, Hold Norge Rent, NGIR og HK.
- Årlige samlinger, ro-kampanjer og fisketurer med opplevelser for barn og unge de siste 10 årene, i samarbeid med Alver kommune, Frivillighetssentralen og Husebøkrinsens bygdelag.
- HK har kontrakt med Forsvarsbygg og disponerer, vedlikeholder og restaurerer det gamle sjøhuset fra 1853 ved den nedlagte Skjelanger Fyrstasjon som ligger innenfor det militære området, som tegner til å bli

et rekreasjonsområde for allmenheten når det åpnes opp for sivil aktivitet.

- HK har også stått for kulturminne prosjekter og kursvirksomhet i området til glede for samfunnet.

7. Naturmangfoldet, Rødlistede arter og mangfold (Gunnar og Signe input)

Kyststrekningen Skjelanger – Gjerdneset er preget av et åpent, vakkert og intakt kystlandskap med rik, frodig natur både på land, ved sjøen og ikke minst under sjøen, fra strandlinjen og ned i dypet som i fjorden strekker seg ned til godt over 400 m. I sjøen finnes et mangfold av fisk, skalldyr, skjell, og en rik og levende flora av vekster og levende dyr og organismer, som beskrevet av den berømte prest og havforsker Michael Sahrs som forsket i Mangersfjorden for over 100 år siden. Rødlistede arter finnes i fjorden, bla. kysttorsk og villaks som de mest kjente. For villaksens del representerer Mangersfjorden selve inngangsportalen for fiskens vandring inn og ut av fjordsystemet og elvene rundt den nasjonale laksefjorden Osterfjorden. De mange lakseplassene på strekningen Skjelanger – Gjerdneset viser hvor omfattende og viktig vandringen var og er langs denne delen av kysten. Villaksen trives som kjent best i rent, klart vann med god kvalitet og gjennomstrømming samt gode åte-forhold, noe den finner på strekningen. Siden møter den mange utfordringer på sin ferd til og fra fjordsystemet i nordøst, ikke minst fysiske hindringer, påvirkning fra bla. fiskeoppdrettsanlegg i form av potensielle fiskesykdommer, forurensing, miljøgifter, lavt oksygeninnhold, lakselus og andre uønskede faktorer. Når det gjelder livet ved strandlinjen finnes der også rødlistede fugler og dyr og området hadde tidligere store bestander av sjøfugl som nå er sterkt reduserte. De lokale hekkeplassene på Skålholmene, Sjurholmen og Odden er i stor tilbakegang, men likevel finner man fremdeles en del hekkende fugler på disse holmene, bla. tjeld, svartbak, og havørn som hekker ikke langt fra strandsonen. Av rødlistede dyr i strandsonen er oteren den mest fasinerende og populære og den er livskraftig i området. Når det gjelder faunaen ellers, er det et rikt dyre og fugleliv, men også forekomst av hubro og tårnfalk, lomvi, lom og andre fuglearter.

8. Rekreasjonsområde

Største delen av landskapet nordøst på Holsnøy er i dag å karakterisere som rekreasjons- og friluftsområde, med glimrende forhold for friluftsliv på sjø og land. En stor del av området utover mot Eldsneset ved Skjelanger er i dag disponert av Forsvaret ved Forsvarsbygg og er lukket for allmenheten, men med begrenset tilgang for kystlagets medlemmer og personell med spesiell tillatelse. Mye tyder på at området vil bli lagt ut som et rekreasjonsområde for sivile formål når tiden er inne for det, til glede for folk i hele regionen. Det nærliggende nasjonale fuglereservatet ligger like ved Skjelanger og det er snakk om og utvide det, slik at det kommer ennå tetter inn mot Eldsneset.

Skjelanger med Eldsfjellet markerer et kjent og vakkert bilde for sjøfarere og er samtidig hovedleden inn til Bergen om farkosten tar den indre leden via Bognestraumen eller velger den ytre, i Herdlefjorden og Hjeltefjorden.

9. Bloms søknad i forhold til Lover, krav, reguleringer og lokalt skjønn og erfaring

TEMA	Vurdering	Krav	Dokument referanse	Anførsel
Sjøfugl - hekking og levevilkår	Vurderinger gjort av tiltakshaver hevder at konsekvensutredning ikke er nødvendig for tiltaket.	Naturmangfoldloven §1, samt §§ 8 - 12	STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Det påpekes at man ikke kan forvente negativ påvirkning på fuglelivet. Dette bestrides i det både rødlistede og ikke rødlistede fugler, hekker (ærfugl, havørn m.fl.) og har sitt levevis i den umiddelbar nærhet av det planlagte anlegget. Skålholmene er en av de viktigste hekkeplassene i området. Nærheten til nasjonalt fuglereservat er alarmerende, det er ikke «vegg» mellom Herdla og Skjelanger og fugler flyr som kjent.
Oter	Vurderinger gjort av tiltakshaver hevder at konsekvensutredning ikke er nødvendig for tiltaket.	Naturmangfoldloven §1, samt §§ 8 - 12	STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Det er en levedyktig bestand av oter som ses i området hvor tiltaket er tenkt. Oteren er en rødlistet art som er direkte i konflikt med tiltaket.
Vannkvalitet	Tiltakshavers rapporter indikerer at vannkvaliteten er særdeles god, <u>før</u> det tas området i bruk til oppdrett. Det er logisk at oppdrett i området vil forringe vannkvaliteten	Vanndirektivet EØS «Der målet allerede er nådd skal miljøkvaliteten ikke forringes».	Naturmangfoldlovens §26a som Stortinget vedtok 20 november 2018 viser til Vanndirektivet til EU og EØS	Dette direktivet tolkes slik at vannkvaliteten på en ny lokalitet ikke skal forringes og dette krever svar fra tiltakshaver.
Vannkvalitet	miljømålene for vannforekomsten ikke nås, når tilstanden i vannforekomsten forringes.	Vannforskriften § 12 kommer til anvendelse når en ny virksomhet i en vannforekomst enten medfører at miljømålene for	Vannforskriften § 12	Dette direktivet tolkes slik at vannkvaliteten på en ny lokalitet ikke skal forringes etter at lokaliteten blir tatt i bruk til f.eks. fiskeoppdrett.

		vannforekomsten ikke nås, eller at tilstanden i vannforekomsten forringes.		
KU Konsekvens Utredning (og vurdering)	Vurderinger gjort av tiltakshaver hevder at konsekvensutredning ikke er nødvendig for tiltaket.	Plan- og bygningsloven § 4-2, og forskrift om konsekvensutredninger	STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Konsekvensutredning er ikke gjort for tiltaket, <u>noe som er brudd på gjeldene lov</u> . Tiltaket har en vesentlig og inngripende påvirkning på omgivelsene og øko systemet i området hvor tiltaket er tiltenkt.
Mikroplast	Utslipp av mikroplast er erkjent, men ikke kvantifisert.	Miljømyndighetene bruker allerede mulighetene som ligger i eksisterende regelverk til å sette relevante vilkår for utslipp av mikroplast til luft, jord, ferskvann og marint miljø.	STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Tiltaket vil medføre utslipp av mikroplast, noe som ikke er ønskelig. Volum er ikke kjent.
Lakselus	Tiltakshaver medgir at lakselus er et potensielt problem for laks og smolt som passerer lokaliteten. Luseproblemet er allerede et stort og velkjent problem og en av grunnene til at dette området (4) er rødt. Tiltakshaver hevder: «Dersom lusetallene holdes lave ved dette og omliggende anlegg, bør ikke situasjonen for utvandrende laksesmolt fra indre strøk bli forverret.» Her ligger det en stor usikkerhet i bunn. Trafikklyssystemet bygger på miljøpåvirkningen av lakselus og	Naturmangfoldloven §1, samt §§ 8 – 12. Trafikklyssystemet område 4	STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Omfanget av lakselus problemet vil med et så massivt anlegg representere en reell og overhengende og økende trussel spesielt for utvandringen av smolt som passerer. Dette er ikke ønskelig i et nytt og jomfruelig område, i den forstand at det ikke er anlegg på denne siden av mangersfjorden.

	resultatene av kontinuerlig overvåking av lakselus.			
Dyrevelferd og fiskedødelighet	Det er en kjensgjerning at næringen har manglende kontroll og tiltak mot lakselus og andre faktorer, eksempelvis sykdommer som resulterer i særdeles stor dødelighet og ditto svært dårlig dyrevelferd.	Lov om dyrevelferd		Klager er kjent med at dyrevelferden og fiskedødeligheten er et stort og uløst problem for næringen.
Havstrømmer	Vurdert som svært ugunstige når det gjelder strøm, sjø og vind fra NV og som vil ha svære negative konsekvenser for strandlinjen, viker og våger på strekningen Skjelanger - Gjerdneset		Lokale kart over strekningens strømforhold, samt innhenting av informasjon fra HI	Tiltaket vil føre til uakseptabel forurensning i området som strider bla. mot Vannforskriften og Vanddirektivet
Rødlistede landdyr	I første rekke er en levekraftig oter bestand ikke nevnt	Naturmangfoldloven §1, samt §§ 8 - 12	STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Tiltaket vil ha en negativ effekt på en rødlistet art (oter) og være i direkte konflikt med denne.
Rødlistede fisker	Tiltaket vil ha en betydelig og negativ effekt på anadrom og trolig også vandringsmønsteret til pelagisk fisk.		STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Tiltaket vil ha en betydelig og negativ effekt på anadrom og trolig også vandringsmønsteret til pelagisk fisk
Rødlistede fugler	Tiltaket vil ha en negativ effekt på rødlistede arter som havørn, og ulike sjøfuglarter			Tiltaket vil ha en negativ effekt på rødlistede arter som havørn, og ulike sjøfuglarter
Trivsel og kvalitet for mennesker i området	Tiltakshaver hevder i sin konklusjon: «Tiltaket vil ikke ha vesentlig påvirkning for miljøet	Forskrift om konsekvensutredninger § 10 : Kriterier for vurdering av om en plan eller tiltak kan få	STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	De to nærmeste fritidshusene ligger et par steinkast unna tiltaket, bolighus ligger 750 m unna og alle blir vesentlig berørt med støy, lys 24/7 og disse

	eller være i konflikt med andre interesser."	vesentlige virkninger for miljø eller samfunn		eiendommene vil få en vesentlig verdi forringelse både økonomisk og trivselsmessig.
Rekreasjonsområde	Alt taler for at Tiltaket vil være og er i direkte nærhet av Friluftsområde pr i dag og dette blir ennå mer tydelig når Forsvarets område åpner opp som Friluftsområde		STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Alt taler for at Tiltaket vil være og er i direkte nærhet av Friluftsområde pr i dag og dette blir ennå mer tydelig når Forsvarets område åpner opp som Friluftsområde
Varslet konflikt med kamskjellområdet	Tiltaket er vurdert til å være i konflikt med kamskjellområdet	Naturmangfoldloven §9 føre-var-prinsippet	STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	Tiltaket er vurdert til å være i konflikt med kamskjellområdet
Alver og Meland kommunes arealplan fra 2019	Statsforvalteren i Vestland fremmet 2. oktober 2019 <u>innsigelse</u> til alle forslag til nye og utvidede områder for akvakultur i kommuneplan for Meland, nå Alver, kommune	Grunnlaget for innsigelsen mot nye og utvidede akvakulturområder var mangler ved konsekvensutredningen,		Det er forventet at ingen nye anlegg blir vurdert installert før den nye arealplanen til Alver kommune trer i kraft i 2023.
Miljørisiko analyse	Føre-var.		STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	
Strømforsyning til tiltaket	Batteri og generatorer?			Ikke kjent
Anleggets fiske- og ferdseforbudssone	Sonen når det gjelder å ekskludere fiskeri ligger der hvor grensen til den ytterste fortøynings forankringen er.		STIM-Notat-KU-vurdering-Skjelanger_01	

10. Kommentarer til tiltakets «Vurdering av KU behov – Lokalitet Skjelanger»

Følgende kommentarer er notert i forbindelse med ovennevnte dokument:

Dokumentet bærer preg av manglende kvalitetssikring og dokumentkontroll, eksempelvis er det konsekvent brukt stedsnavnet Halsenøy i stedet for Holsnøy, det mangler videre indeks og sidetall.

På side 4 står det bla at forankringer går utenfor «det avsatte området» og ikke kommer i konflikt med fiskeriinteresser, hvilket det selvsagt gjør avhengig av fiskeredskapet som benyttes.

På side 5 pkt C, nevnes «kompetent selskap», uklart om dette også betyr et «uhildet selskap?»

På side 6 vedr. lys og støy beskrives dette som «noe» (støy), mens lys henviser til Kystverket. Dette er svært lite presist og antyder at dette er av liten betydning. Det samme gjelder utslipp av mikroplast, som ikke er spesifisert i noen grad.

På side 7 hevdes det at anlegget ikke vil være til hinder for ferdsel i området, noe som utvilsomt er tilfelle.

På side 8 under «Truede arter eller naturtyper» nevnes ærfugl, men ikke f.eks. oter og andre sjeldne fuglearter i området.

På side 9 hevdes det at man ikke kommer i direkte konflikt med kamskjell forekomsten, samtidig som man gir uttrykk for usikkerhet om hvordan forekomsten vil bli påvirket av akvakultur. Dette er et eksempel på konflikt med Naturmangfoldloven § 9 føre-var-prinsippet.

På side 10 er det en påstand at tiltaket ikke vil ha betydning for fuglereservatet på Herdla, uten at dette på noen måte er underbygget. Det nevnes også at skytefeltet på Skjelanger reduserer friluftslivet der. Dette området vil sannsynligvis bli frigitt til rekreasjon i fremtiden.

På side 12 i finner man følgende konklusjon: «Ut fra informasjon som foreligger er Skjelanger en godt egnet akvakulturlokalitet. Tiltaket vil ikke

ha vesentlig påvirkning for miljøet eller være i konflikt med andre interesser. Ut fra disse vurderingene er det ikke behov for å utføre konsekvensutredning av tiltaket.» Dette er en fullstendig uakseptabel, uforståelig konklusjon, som viser manglende forståelse og respekt for områdets natur, økologi, og ikke minst for mennesker som bor og ferdes i området. Det er også etter all sannsynlighet brudd på norsk lov.

11. Konklusjon

Installasjon av massive anlegg i det siste oppdrettsfrie området på Holsnøy, som ligger i rød sone ifølge Trafikklyssystemet, er inngangsportalen for villaksens vandring til og fra den belastede nasjonale laksefjorden Osterfjorden, er ikke bærekraftig, økologisk forsvarlig eller i tråd med relevante myndighetskrav og intensjoner. (ref. seksjon 9). Installasjonene vil legge beslag på store deler av fjorden med sine massive forankringer og eliminerer i betydelig grad fritids- og kommersielt fiskeri, samt dokumenterte rettigheter til grunneiere i området, som mister sin verdi.

Strekningen er den mest værharde i Alver kommune, med overhengende fare for havari og rømninger av fisk, noe som skjer for ofte og med katastrofale konsekvenser, selv om installasjonene i seg selv ikke totalhavarerer. Føre-var-prinsippet i Naturmangfoldloven bør komme til anvendelse og vektas tungt.

De svært kraftige strømkreftene innover langs denne delen av kysten fra NV og østover mot Landsvikosen og Bognestraumen, representerer en konstant og overhengende fare for kontaminering av dette populære rekreasjons- og fiskeriområdet med et stort naturmangfold inkludert flere rødlistede arter og med naturlige og betydelige innsig av anadrom og pelagiske fiskesorter. De beste lakseplassene, låssettingsplassene og fangstområdene for sild, brisling og makrell finnes her i tillegg til reke- og sjøkrepsområder, samt gyteområder for ulike bunnfisker.

Anlegget det er søkt om fra Tiltakshaver, i fall den skulle bli godkjent, betyr at myndighetene velger å gå inn med ryggen mot fremtiden, på bekostning av dette fantastiske områdets natur og økologi! Lokalpolitikere må kjenne sin besøkelsestid og ta affære!

Vedlegg

1. Kart over området
2. «Mons Andersen Kårbø si Livssoga» fra 1963
3. Strømkart skisse basert på lokal erfaring/kompetanse
4. Opplysninger fra Havforskningsinstituttet vedr. strøm i området.

På vegne av Holsnøy Kystlag, 05.02.2022

Jegvan Kaarbø